

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 463/1-ХП/22 04.04.2013. године	
--	--

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој IV редовној седници, 04.04.2013. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: БЛАГОЈЕ НЕШКОВИЋ (1907-1984). ПОЛИТИЧКА БИОГРАФИЈА, докторанда Ене Мирковић.

За ментора је одређена доц. др Мира Радојевић.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Милош Арсенијевић
--	---

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
04/1-2 бр. 6/2306	
(број захтева)	
5.04.2013.	
(датум)	

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Благоје Нешковић. Политичка биографија (1907-1984)

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА историја
ОБЛАСТ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Ена (Светомир) Мирковић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо Филозофски у Београду
образовање:

Година 2010. дипломирања:

Назив мастер рада кандидата:

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањена:

Година одбране мастер рада:

Обавештавамо вас да Наставно-научно веће је

на седници 4.04.2013. одржаној

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА
	<u>Проф. др Милош Арсенијевић</u>

Додатак уз образац 1.

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата	Ену Мирковић
--------------	--------------

Име и презиме ментора:	Мира Радојевић
Звање:	Доцент

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1.	Удružена опозиција 1935–1939, Београд 1994, стр. 257.
2.	Научник и политика. Политичка биографија Божидара В. Марковића (1874–1946), Београд 2007.
3.	„Политичка опозиција у Краљевини (СХС) Југославији“, <i>Историја 20. века</i> , 2/1997, стр. 19–35.
4.	„О југословенству самосталних радикала“, <i>Историја 20. века</i> , 2/1998, стр. 17–31.
5.	„On the problem of democracy and parliamentarianism in Yugoslavia between the two world wars“, <i>Историјски записи</i> , бр. 3-4, Подгорица 2012, стр. 99–110.

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, ANCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има

најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Датум _____

М.П.

проф. др Милош Арсенијевић

Ена Мирковић

**Образложење предлога теме докторске дисертације
*Благоје Нешковић (1907–1984). Политичка биографија***

Предмет истраживања

Биографије тек последњих година добијају већи значај у савременој српској историографији. Кроз биографију Благоја Нешковића отвара се могућност приказивања групног портрета једне генерације српских комуниста који су узели учешћа у Другом светском рату, а о којима постоји мали број озбиљних историографских радова, попут Мијалка Тодоровића, Спасеније Цане Бабовић, Петра Стамболића, Коче Поповића и других. Отвара се питање позиције интелектуалаца у комунистичкој партији и колико је било уопште могуће слободно изражавати ставове о разним државним и политичким питањима.

Предмет нашег истраживања је политичка биографија Благоја Нешковића (1907–1984), истакнуте личности српског и југословенског комунистичког покрета све до смене са власти 1952. године.

Проучавајући литературу везану за Други светски рат и историју Комунистичке партије Југославије приметили смо да се име Благоја Нешковића спомиње најчешће само узгред. Иако се види да се ради о личности која је обављала врло значајне функције у ратном и послератном периоду у Србији и Југославији, запазили смо да се у историографским радовима помиње најчешће у неколико реченица, ретко на једној страни или више од тога. Благоје Нешковић је иначе рођен у Крагујевцу 1907. године. Као студент Медицинског факултета у Београду придружио се Удружењу студената марксиста. Члан Месног комитета Комунистичке партије Југославије за Београд постао је 1935. године. Учествовао је као борац и лекар у Шпанском грађанском рату (1937– 1939). На почетку Другог светског рата био је изабран на место секретара Покрајинског комитета Комунистичке партије Југославије за Србију. Већи део рата је провео у илегалности у Београду (до изласка на слободну територију 1943. године), одакле

је организовао отпор против окупатора у Србији. Био је члан Главног народноослободилачког одбора, члан Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије и Антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије.

На оснивачком конгресу Комунистичке партије Србије, маја 1945, изабран је за секретара Централног комитета и ту функцију је обављао до 1948. године. На Петом конгресу КПЈ, јула 1948. године, изабран је за члана Политбироа Централног комитета. У периоду од 1945. до 1948. године налазио се на функцији председника Владе Народне Републике Србије.

Његов сукоб са Јосипом Брозом почиње 1947. године, када је на скупу највишег државног руководства критикован због спровођења сувише благе политике при одређивању откупних квота пољопривредних производа у Војводини. Том приликом Благоје Нешковић није прихватио критику највишег партијског руководства. Ипак, 1948. године постављен је за председника комисије у којој су још били Иван Гошњаки и Вида Томшич, а која је требало да испита „случај“ Андрије Хебранга и Сретена Жујовића. Године 1952. постао је потпредседник владе Федеративне Народне Републике Југославије, а већ у октобру исте године Политбиро ЦК КПЈ је именовао комисију (у саставу: Милован Ђилас, Александар Ранковић, Спасенија Цана Бабовић и Душан Петровић Шане) да испита случај др Благоја Нешковића, јер је оптужен за подршку Резолуцији Информбироа. Комисија је донела закључак који је Извршни комитет ЦК СКЈ саопштио организацијама Савеза комуниста 27. новембра 1952. године. Утврђено је да је др Нешковић био наклоњен Резолуцији. Поред тога, оптужен је да се у периоду шестојануарске диктатуре држао пасивно, као и да се за време учешћа у Шпанском грађанском рату повезао са агентима Коминтерне. Новембра 1952. године искључен је из ЦК Југославије.

Након тога потпуно се повукао из политичког живота и посветио научној каријери. Савез комуниста Југославије је одбио његов захтев за рехабилитацију 1983. године. Преминуо је 11. новембра 1984. године.

Циљеви истраживања

Примарни циљ истраживања била би реконструкција политичке биографије др Благоја Нешковића.

Благоје Нешковић је као добровољац учествовао у Шпанском грађанском рату у оквиру Интернационалних бригада. Био је сведок догађаја у Шпанији и пораза Републике. Један од циљева овог истраживања јесте да утврдимо колико је искуство из Шпаније утицало на његове одлуке донете у току Другог светског рата у Србији.

Држање Благоја Нешковића у народноослободилачком рату није до краја разјашњено, поготово његово релативно дуго остајање у Београду. У историграфији има индиција да се оглушио о одлуке Централног комитета или да је чак примао директиве Коминтерне. Кроз његову активност покушаћемо да сагледамо ове проблеме, као и деловање у илегални Комунистичке партије у Београду за време рата.

Др Нешковић је потицао из интелектуалне средине и био је представник интелектуалне елите, тако да се кроз његову биографију може посматрати и положај интелектуалца у новом поретку.

Благоје Нешковић је био представник србијанске комунистичке елите у новој држави. Његова политичка биографија отвара и важно питање односа и положаја србијанске комунистичке елите у односу на југословенску комунистичку елиту. Један од циљева ће бити сагледавање односа србијанске и југословенске комунистичке елите.

Видимо да је судбина Благоја Нешковића везана једним делом и за питање сукоба са Информбироом. Главна оптужба и разлог за смену Благоја Нешковића била је подршка коју је наводно давао Резолуцији Информбироа, а претходно је био председник комисије која је Андрију Хебранга и Сретена Жујовића искључила из Партије из истог разлога. На његовом случају покушаћемо да утврдимо колико

су овакве оптужбе биле плод стварних аргумената, а колико оруђе у обрачунавању са политичким неистомишљеницима.

Наш задатак је да што детаљније истражимо политичку делатност Благоја Нешковића. Настојаћемо да из угла историјске науке размотримо његову улогу и значај у комунистичком покрету Југославије.

Основне хипотезе:

- Благоје Нешковић је приступио Комунистичкој партији Југославије за време студија на Медицинском факултету у Београду, што још једном потврђује велики утицај КПЈ на политичка опредељивања студената.
- Искуство из Шпанског грађанског рата је било драгоцено за развој Благоја Нешковића као професионалног револуционара.
- Благоје Нешковић је био врло значајна личност комунистичког покрета у периоду 1941–1952. године.
- За време Другог светског рата Благоје Нешковић је први пут дошао у сукоб са Јосипом Брозом Титом.
- Благоје Нешковић је био сведок контроверзи око оснивања Комунистичке партије Србије, која је основана последња, иако је српски народ био најмногобројнији.
- Сукоб са Информбироом искоришћен је као повод за смену Благоја Нешковића са власти.
- Благоје Нешковић је смењен због својих националних ставова, ради слабљења српских кадрова у Комунистичкој партији Југославије.
- Процес против Благоја Нешковића је био политички и том приликом није била испоштована редовна процедура.
- Након искључења из Комунистичке партије Благоје Нешковић се више није бавио политиком.
- Оптерећен бројним предубеђењима према комунистима из Србије, који су се у било ком периоду оглушили о партијску дисциплину и политику, Савез

комуниста Југославије није желео да рехабилитује Благоја Нешковића 1983. године.

Метод истраживања

Процес истраживања обухватиће прикупљање и анализу релевантне литературе, објављених извора, рад у архивским установама и научно-критичко сагледавање прикупљеног. Усвајањем потребних знања стварају се услови за писање текста студије.

У истраживању би био коришћен историјски метод. Прва фаза би подразумевала сакупљање необјављене архивске грађе, која се у највећој мери налази у Историјском архиву Београда. Легат Благоја Нешковића и Бране Перовић Нешковић садржи разноврсну, али несређену грађу, везану за живот и рад брачног пара Нешковић. Фонд укупно има 42 кутије, које је породица предала Архиву. Од тога је 20 везано за живот и политичку делатност Благоја Нешковића. Ова грађа је до сада слабо коришћена, а незаобилазан је извор за истраживање његове политичке биографије. Поред наведеног, значајни су и Легат Константина Коче Поповића и Лепе Перовић, као и Збирка мемоарске грађа. Пошто је реч о важној личности комунистичког покрета Србије, један део документа се налази у оквиру партијске грађе у Архиву Србије, у фондовима Централни комитет Савеза комуниста Србије – Београд (1919–1990), Председништво владе Народне републике Србије (1945–1953), Комисија државне контроле НРС, Београд 1946–1951, Збирка о НОР-у. Значајна грађа се налази и у Архиву Југославије (фондови: Савез комуниста Југославије, Председништво владе ФНРЈ (1944–1953), Југословенски добровољци у Шпанском грађанском рату). Посебно важан извор за сагледавање одласка Благоја Нешковића са политичке сцене 1952. године је Тајни

досије Благоја Нешковића, који нам је породица предала у сврху овог истраживања. Како бисмо што боље расветлили личност Б. Нешковића, обавићемо и разговоре са члановима породице, сином Небојшом и кћеркама Борком и Данком.

Користићемо и већ објављене изворе од којих ће нам нарочито послужити говори и реферати Благоја Нешковића (*О запошљавању класне борбе на селу у садашњој етапи изградње социјализма и о савезу радничке класе и радног сељаштва*, Загреб 1948; *Реферат о раду Народног фронта Југославије*, Загреб 1949; *Политички извештај на првом заседању АСНОС-а: 8. април 1945. године*, Београд 1945; *Народни фронт у борби за остварење плана*, Београд 1947; *Извештај о раду НО одбора, АВНОЈ, 1944*; *Петогодишњи план развитка народне привреде Народне Републике Србије у годинама 1947–1951: са говорима Благоја Нешковића, Милентија Поповића, Јована Веселинова, Митре Митровић-Билас*, Београд 1947). Важни су нам и *Записници са седница Политбироа Централног комитета КПЈ: (11. јун 1945 – 7. јула 1948)*, које је приредио Бранко Петрановић, затим *Записници са седница Централног комитета КПЈ 1948–1952*, које су приредили Бранко Петрановић, Ранко Кончар и Радован Радоњић. Битна документа о политичким ставовима Б. Нешковића представљају и стенографске белешке са V и VI конгреса Комунистичке партије Југославије, затим са оснивачког конгреса Комунистичке партије Србије, као и са других важних састанака Комунистичке партије (детаљније у приложеном списку релевантних извора и литературе).

Сећања савременика такође су важан извор за ову тему. Део њих налази се у оквиру необјављене грађе у фонду Мемоарске грађе у Архиву Југославије и Историјском архиву Београда. Други део представљају објављени мемоари, међу којима су за нас посебно значајни мемоари Моме Марковића, *Рат и револуција у Србији: (сећања 1941–1945)*, Београд 1987, као и едиција *Шпанија: 1936 –1939: зборник сећања југословенских добровољаца у шпанском рату*.

Незаобилазан део истраживања обухватаће и преглед штампе из периода живота др Благоја Нешковића. *Глас, Политика, Дуга, Политика експрес* – само су неке од оних новина у којима су објављени чланци везани за Б. Нешковића.

Од историографских радова биће коришћени сви они у којима се, макар и узгредно, помиње др Благоје Нешковић и догађаји важни за боље разумевање

целокупног временског раздобља обухваћеног темом, као и они у којима су анализирани проблеми и појаве од значаја за нашу тему. Примећујемо у суштини недостатак проучавања историје Комунистичке партије у Србији, као и биографија значајних политичких личности из комунистичког периода. Тиме се бавио релативно мали број историчара. Један од њих био је Венцеслав Глишић (*Мирко Томић: монографија*, Београд 1974; *Комунистичка партија Југославије у Србији: 1941–1945*, I-II, Београд 1975; *Руковођење народноослободилачком борбом у Србији: 1941–1945*, Београд 1994; *Сусрети и разговори: прилози за биографију Петра Стамболића*, Београд 2010).

Нарочито важна књига овог аутора за наше истраживања је *Досије о Благоју Нешковићу – Прилози за биографију*. Аутор је познавао др Нешковића и интервјуисао га 80-тих година прошлог века о активностима у Комунистичкој партији Југославије. Такође је обавио и разговоре са појединим свременицима (Петар Стамболић, Спасенија Цана Бабовић, Бранислава Брана Перовић) о „случају“ Благоја Нешковића. Књига садржи релевантне податке за биографију Благоја Нешковића и биће нам драгоцен основ при овом истраживању. Међутим, као што и сам аутор каже, политичка биографија у овој књизи није потпуна, због чега и ми приступамо овом истраживању, свесни шире сазнајне потребе за комплетном политичком биографијом Благоја Нешковића, заснованом на проучавању литературе и бројних архивских извора који нису коришћени при изради књиге Венцеслава Глишића.

Користићемо, такође, дела Јована Марјановића (*Устанак и народноослободилачки покрет у Србији 1941*, Београд 1963; *О шестом конгресу КПЈ*, Београд 1952; *Наш народноослободилачки рат и народна револуција*, Београд 1958); затим, књиге Бранка Петрановића (*Револуција и контрареволуција у Југославији 1941–1945*, I-II, Београд 1988; *Историја Југославије 1918–1988*, I-III, Београд 1988; *Србија у Другом светском рату 1939–1945*, Београд 1992), Милана Борковића, (*Комунистичка партија Југославије у Србији 1941–1945*, II, Београд, 1974; *Контрареволуција у Србији*, I-II, Београд 1979), Косте Николића (*Бољшевизација Комунистичке партије Југославије 1919–1929*, Београд 1994; *Комунисти у Краљевини Југославији: од социјал-демократије до комунизма (1919–*

1941), Горњи Милановац 2000; *Срби у Другом светском рату: ратна хроника 1941–1945*, Шабац 2006; *Савезници и покрети отпора у Југославији у Другом светском рату (1941–1945)*, Београд 2009) и других аутора.

У следећој фази би се прикупљена грађа анализирила и критички преиспитивала, након чега би се прешло на синтетизовање резултата истраживања и писање дисертације.

Структура рада

Предложена тема би садржала предговор, увод, четири поглавља, образована по комбинованом хронолошко-тематском принципу, закључак, кратак резиме и списак коришћене грађе и литературе.

У *Предговору* је предвиђено одређивање према теми и образлагање разлога за изучавање ове проблематике. Такође, био би дат критички осврт на постојећу литературу и коришћену грађу, уз кратко објашњавање структуре и метода рада.

Увод ће садржати сажет осврт на историјат и генеологију породице Нешковић, како би се могла боље разумети средина из које је др Благоје Нешковић потицао. Затим ћемо се осврнути на младост и школовање Благоја Нешковића. У уводном делу је предвиђен и кратак преглед развоја комунистичког покрета у Југославији. Отворићемо и питање специфичности развоја комунистичког покрета у Србији.

Централни део рада представљају четири поглавља у којима би била приказана политичка биографија др Благоја Нешковића.

Прво поглавље, под насловом *У револуционарном покрету (1933–1941)* обухватало би период од завршетка факултета до јануара 1941, када је др Благоје Нешковић прешао у илегалност. У овом периоду се упознао са марксизмом, придружио се комунистичком покрету и почео да дела у оквирима истог. Узео је учешћа и као добровољац у Шпанском грађанском рату. Ово поглавље би имало три потпоглавља: 1) Приступање КПЈ 1935. године и илегални политички рад, 2) У

Шпанском грађанском рату (1937–1939), 3) Поново у Краљевини Југославији (1939–1941).

. Друго поглавље, под насловом *Искушења у Другом светском рату (1941–1944/1945)*, обухватало би период у коме је Благоје Нешковић деловао у комунистичкој илегалу за време Другог светског рата. У овом периоду изабран је за секретара Покрајинског комитета за Србију и на том месту обављао најодговорније задатке у тешким условима рата. Поглавље би било састављено од четири потпоглавља: 1) Истрага у Централном комитету КП Хрватске (1941), 2) На челу Покрајинског комитета КПЈ за Србију 3) Организовање илегалног рада у Београду, 4) Деловање изван Србије.

Треће поглавље, под насловом *Революционар у апарату нове власти (1945 – 1952)*, обухватало би послератну политичку делатност Благоја Нешковића, као и важно питање његове смене, искључење из Комунистичке партије и политичког живота. Састојало би се из шест потпоглавља: 1) Секретар Централног комитета Србије, 2) Однос према политици обавезног откупа, 3) Председник комисије за испитивање случаја Андрије Хебранга и Сретена Жујовића, 4) Однос према СССР-у 5) Став према националном питању, 6) Искључење из Комунистичке партије 1952. године.

У последњем, четвртом поглављу, под насловом *Изван политичког живота (1952–1984)*, приказали бисмо у кратким цртама научну каријеру Благоја Нешковића, и бавили бисмо се неуспелим покушајем његове рехабилитације.

У *Закључку* би били сумирани резултати истраживања и било указано на могуће правце будућих истраживања. Рад ће још сачињавати кратак *Резиме* на енглеском језику, попис извора и литературе коришћених при изради рада и *Садржај*.

Структура докторске дисертације
Благоје Нешиковић (1907–1984). Политичка биографија.

Предговор

- Интерпретативни оквири
- Структура рада
- Извори и литература са критичким освртом

Увод: Породица, младост, школовање (1907–1933)

I У револуционарном покрету (1933–1941)

- Приступање КПЈ 1935. године и илегални политички рад
- У Шпанском грађанском рату (1937–1939)
- Поново у Краљевини Југославији (1939–1941)

II Искушења у Другом светском рату (1941–1944/1945)

- Истрага у Централном комитету КП Хрватске (1941)
- На челу Покрајинског комитета КПЈ за Србију

- Организовање илегалног рада у Београду
- Деловање изван Србије

III Револуционар у апарату нове власти (1945 –1952)

- Секретар Централног комитета Србије
- Однос према политици обавезног откупа
- Председник комисије за испитивање случаја Андрије Хебранга и Сретена Жујовића
- Однос према СССР-у
- Став према националном питању
- Искључење из Комунистичке партије (1952)

IV Изван политичког живота (1952-1984)

- Научно-стручна делатност
- Полемике у штампи о Благоју Нешковићу
- Захтев за рехабилитацију 1983. године

Закључак

Извори и литература

Резиме

Садржај

Извори и литература

Извори

Архивски извори

Историјски архив Београда

(1186) Збирка мемоарске грађе

(1886) Збирка досијеа револуционара радничког покрета и народноослободилачког покрета

(1883) Збирка грађе о радничком покрету и народноослободилачком покрету Београда

(2157) Легат Благоја Нешковића и Браниславе Перовић – Нешковић

(1604) Легат Светозара Вукмановића Темпа

(1603) Легат Константина Коче Поповића и Лепосаве Лепе Перовић

(492) Лекарска комора у Београду

(865) Савез комуниста Србије, организација СК Београд, Градски комитет – Београд

(1177) Фонд заповедника полиције безбедности и Службе – BdS (Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des Sicherheitsdienst)

Архив Југославије

(724) Југословенски добровољци у Шпанском грађанском рату

(19) Комисија државне контроле владе ФНРЈ

(516) Мемоарска грађа

(507) Савез комуниста Југославије

(160) Савезна народна скупштина
(50) Председништво владе ФНРЈ (1944–1953)

Архив Србије

Збирка о НОР-у

Збирка докумената Безбедносно – информативне агенције

Комисија државне контроле НРС – Београд (1946–1951)

Медицински факултет, Београд

Обласни одбори Народног фронта Србије – Београдске области

Председништво владе Народне републике Србије (1945–1953)

Централни комитет Савеза комуниста Србије – Београд (1919–1990)

Војни Архив

Народноослободилачка војска Југославије, 1941–1945. године

Објављени извори

1. *AVNOJ i revolucija 1941-1945*, tematska zbirka dokumenata, priredili: S. Nešović i B. Petranović, Beograd 1983.
2. М. Борковић, В. Глишић, *Оснивачки конгрес КП Србије (8-12 мај 1945)*, Београд 1972.
3. *Dokumenta centralnih organa KPJ-NOR i revolucija 1941-1945*, Beograd 1985.
4. *Drugi kongres narodnog fronta Jugoslavije*, Beograd 1947.
5. *Drugi kongres Narodnog fronta Srbije*, Beograd 1948.
6. *Записници извршног народноослободилачког одбора града Београда од 26 .октобра 1944. до 29. новембра 1945*, I, приредили Б. Петрановић и В. Ћирковић, Београд 1979.
7. *Zapisnici sa sednica Politbiroa Centralnog komiteta KPJ 11. juna 1945 – 7. jula 1948*, priredio B. Petranović, Beograd 1995.
8. *Zapisnici INO Grada Beograda 1944-1945. godina*, Beograd 1979.
9. *Zasedanje Antifašističke skupštine narodnog oslobođenja Srbije i Narodne skupštine Srbije, 7-9. aprila 1945. i 26-27. jula 1946*, Beograd, Prezidijum Narodne skupštine NR Srbije, Narodna skupština NR Srbije, stenografske beleške, Beograd 1952.

10. *Zbirka velike antifašističke narodnooslobodilačke skupštine Srbije 9-12. novembra 1944, Beograd*, Prezidijum Narodne skupštine NR Srbije, Narodna skupština NR Srbije, stenografske beleške, Beograd 1952.
11. *Zbornik dokumenata i podataka o Narodnooslobodilačkom ratu naroda i narodnosti Jugoslavije*, I, Beograd 1949-1965.
12. *Jugoslavija 1918-1988: tematska zbirka dokumenata*, priredili B. Petranović i M. Zečević, Beograd 1988.
13. Б. Луцић, *Народноослободилачки покрет Београда 1941-1944. године у сећањима учесника*, Београд 1974.
14. *Naši Španci : zbornik fotografija i dokumenata o učešću jugoslovenskih dobrovoljaca u Španskom ratu 1936-1939*, urednik A. Bebler, Ljubljana 1961.
15. Б. Нешковић, *О заоштравању класне борбе на селу у садашњој етапи изградње социјализма и о савезу радничке класе и радног сељаштва*, Загреб 1948.
16. Б. Нешковић, *Реферат о раду Народног фронта Југославије*, Загреб 1949.
17. Б. Нешковић, *Политички извештај на првом заседању АСНОС-а: 8. април 1945. године*, Београд 1945.
18. Б. Нешковић, *Народни фронт у борби за остварење плана*, Београд 1947.
19. Б. Нешковић, *Извештај о раду НО одбора, АВНОЈ, 1944.*
20. В. Паровић, *Izabrani spisi, I—III* (priredili: N. Jovanović i Ђ. Piljević), Beograd 1979.
21. *Петогодишњи план развитака народне привреде Народне Републике Србије у годинама 1947-1951: са говорима Благоја Нешковића, Миленгија Поповића, Јована Веселинова, Мутре Митровић-Ћилас*, Београд 1947.
22. *V Kongres Komunističke partije Jugoslavije, 21-28 jul 1948*, Stenografske beleške, Beograd 1949.
23. *Rukovođenje narodnooslobodilačkom borbom i revolucijom u Srbiji 1941-1945 : zbornik radova sa Tematske rasprave održane 11. i 12. maja 1988*, uredio I. Pantelić, Beograd 1988.
24. *Sednice Centralnog komiteta KPJ 1948-1952*, priredili: B. Petranović, R. Končar i R. Radonjić, Beograd 1985.

25. J. B. Tito, *Sabrana djela*, VI-XXV, priredili: P. Damjanović i M. Dželebdžić, Beograd 1982.
26. J. B. Tito, *Sabrana djela*, XXVI-XXVII, priredio Milovan Dželebdžić, Beograd 1988.
27. VI kongres Komunističke partije Jugoslavije 2/7 novembar 1952, Stenografske beleške, Beograd 1953.

Штампа

Глас (1942 –1944)

Дуга (1964 –1984)

НИН-Недељне информативне новине (1983 –1984)

Комунист (1953-1984)

Пролетер (1941– 1942)

Мемоарски извори

1. V. Dedijer, *Dnevnik*, Beograd 1951.
2. V. Dedijer, *Svedočanstva o Drugom svetskom ratu*, Beograd 1980.
3. М. Ђилас, *Револуционарни рат*, Београд 1990.
4. V. Zečević, *Raste ustanak*, Zagreb 1969.
5. В. Зечевић, *Свиће слобода: од Јајца до Београда: мемоари*, Београд 1971.
6. Д. Јовановић, *Људи, људи: медаљони 94 политичких, јавних, научних и других савременика*, Београд 2005.
7. Д. Јовановић, *Политичке успомене*, VI-X, Београд 1997.
8. D. Marković, *Sećanja i komentari: dnevničke beleške Dragoslava-Draže Markovića*, Beograd 2010.
9. M. Marković, *Sazrevanje revolucije (sećanja 1931-1941)*, Beograd 1984.
10. M. Marković, *Rat i revolucija u Srbiji: (sećanja 1941-1945)*, Beograd 1987.
11. М. Марковић, *Ратна писма*, Пожаревац 1961.
12. М. Митровић, *Ратно путовање*, Београд 1962.

13. G. Nikoliš, *Španska praskozorja*, Beograd 1986.
14. Г. Николиш, *Коријен, стабло, наветина*, 1-2, Београд 1988.
15. G. Nikoliš, *Španska praskozorja*, Beograd 1986.
16. К. Поповић, *Beleške uz ratovanje*, Beograd 1988.
17. А. Ранковић, *Дневничке забелешке*, Београд 2001.
18. I. Ribar, *Politički zapisi*, I-IV, Beograd 1948-1952.
19. S. V. Tempo, *Revolucija koja teče. Memoari*, I-II, Beograd 1971.
20. S. V. Tempo, *Revolucija koja teče. Memoari*, I-IV, Zagreb 1982.
21. Д. Чкребић, *Између памћења и заборав: мемоарски и политички есеји*, Нови Сад 2007.
22. *Španija: 1936-1939. Zbornik sećanja jugoslovenskih dobrovoljaca u španskom ratu*, I-II (glavni i odgovorni urednik Č. Kapor), Beograd 1971.

Литература

1. Ф. Б. Алварес, Х. Х. Пећароман, *Историја Шпаније*, Београд 2003.
2. Д. Алексић, „Србија под немачком окупацијом у Другом светском рату“, *Ослобођење Београда 1944. године*, зборник радова, ур. А. Животић, Београд 2010, 52-72.
3. С. Бабовић, „Из првих дана народноослободилачке борбе у Београду“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 23-58.
4. Д. Белић, „Фелтон: Из рехабилитације истине: револуционарне године др Благоја Нешковића“, *Борба*, 05. 09. 1989.
5. С. Белић-Дудек, „Београђани и шпански грађански рат“, *Годишњак града Београда*, VI, 1959, 323-342.
6. Б. Божовић, *Београд под комесарском управом 1941*, Београд 1998.
7. М. Борковић, „КПЈ у Србији као организатор народноослободилачке борбе (јануар-децембар 1943)“, *Токови револуције*, VIII, 1972, 3-141.

8. М. Борковић, *Комунистичка партија Југославије у Србији 1941 - 1945*, II, Београд, 1974.
9. М. Borković, *Kontrarevolucija u Srbiji*, I-II, Beograd 1979.
10. М. Борковић, „Трећи, четврти и пети партијски рејон у Београду у рату и револуцији 1941-1945 (I део)“, *Годишњак града Београда*, XXVIII, 1981, 179-222.
11. М. Борковић, „Трећи, четврти и пети партијски рејон у Београду у рату и револуцији 1941-1945 (II део)“, *Годишњак града Београда*, XXIX, 1982, 163-207.
12. М. Борковић, „Оснивачки конгрес КП Србије и његов значај“, *Војно-историјски гласник*, 1, 1985, 11-26.
13. Д. Бошковић, „Интелектуалци у власти, друштвени обрасци у формативним годинама друге Југославије“, *Филозофија и друштво*, 3, 2011, 121-136.
14. Љ. Булатовић, „Фелтон: Дани велике скупштине - како се рађала нова Србија“, *Политика експрес*, 25. 10 - 06. 12. 1984.
15. „Важне и личне белешке“, *Вечерње новости*, 12. 03. 1984.
16. М. Весовић, „Илегална штампа КПЈ у рату и револуцији 1941-1945“, *Историја 20. века*, 1-2, 1991, 162-164.
17. А. Виторовић, *Србија у НОБ - Централна Србија*, Београд 1967.
18. П. Вишњић, „Немачки окупациони систем у Србији 1941. године“, *Историјски гласник*, 3-4, 1956, 84-92.
19. П. Вишњић, „Развој народноослободилачке борбе у Шумадији у првој половини 1943. године“, *Војно-историјски гласник*, IX, 1958, 24-49.
20. П. Вишњић, „Борбе Прве шумадијске бригаде у Србији 1943. године“, *Војно-историјски гласник*, X, 1995, 54-60.
21. V. Vlahović, *Španski građanski rat*, Beograd 1981.
22. С. Вукомановић, „Да ли је у Србији постојао отпор према интелектуалцима?“, *Токови историје*, 1-2, 1993, 135-140.
23. Б. Вучковић, „Глас и 20. октобар – листови борбеног Београда“, *Годишњак града Београда*, XVI, 1969, 193-222.

24. В. Гајиновић, „Време откупа - делегат воли власт“, *Политика експрес*, 08. 05. 1987.
25. Б. Гвозденовић, „Фелтон: Јачи од смрти“, *Политика експрес*, 03. 12 – 25. 12. 1980.
26. Р. Герић, „Рад у илегалној штампарији 1941. у Београду“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 161-168.
27. Б. Глигоријевић, *Коминтерна - југословенско и српско питање*, Београд 1992.
28. Б. Глигоријевић, „Комунисти и југословенско питање“, *Историја 20. века*, 1-2. 1993, 122-128.
29. В. Глишић, *Комунистичка партија Југославије у Србији: 1941-1945*, I-II, Београд 1975.
30. В. Глишић, „Србија у одлукама другог заседања АВНОЈ-а“, *Политика*, 28, 29, 30. 11. 1986.
31. В. Глишић, Г. Миљанић, *Руковођење народноослободилачком борбом у Србији: 1941-1945*, Београд 1994.
32. В. Глишић, „Историчареви сусрети и разговори са Милованом Ћиласом“, *Токови историје*, 3-4, 2002, 103-123.
33. V. Glišić, *Susreti i razgovori: prilozi za biografiju Petra Stambolića*, Beograd 2010.
34. В. Глишић, *Досије о Благоју Нешковичу. Прилози за биографију*, Београд 2011.
35. Група аутора, *Устанак народа Југославије*, I-VI, Београд 1964.
36. Група аутора, *Револуционарни ликови Београда*, II-III, Београд 1972.
37. Група аутора, *Београд у рату и револуцији 1941-1945*, I-II, Београд 1984.
38. В. Гудац-Додић, *Аграрна политика ФНРЈ и сељаштво у Србији 1949-1953*, Београд 1999.
39. V. Dedijer, *Novi prilozi za biografiju Josipa Broza Tita*, I, Rijeka 1980.
40. V. Dedijer, *Novi prilozi za biografiju Josipa Broza Tita*, II, Rijeka 1981.
41. V. Dedijer, *Novi prilozi za biografiju Josipa Broza Tita*, III, Beograd 1984.
42. И. Добривојевић, *Село и град. Трансформација аграрног друштва Србије (1945-1955)*, Београд 2011.
43. М. Doder, *Kopinič bez engme*, Zagreb 1986.
44. М. Ћилас, *Vlast i pobuna*, Beograd 1991.
45. Р. Ђурић, „Поглед у затворене седнице“, *Политика* 23. 05. 1982.

46. D. Živković, *Postanak i razvoj narodne vlasti u Jugoslaviji 1941-1942*, Beograd 1969.
47. М. Зорић, *Србија у плановима вођства партизанског покрета: 1941-1944. Необјављена докторска дисертација, одбрањена на Филозофском факултету у Београду 2004. године*
48. Х. Зундхаусен, *Историја Србије од 19. до 21. века*, Београд 2008.
49. З. Јовановић, „Тајна партијска штампарија у окупираном Београду“, *Годишњак града Београда*, III, 1956, 499-522.
50. З. Јовановић, „Први број Билтена Главног штаба Народноослободилачких партизанских одреда Југославије“, *Годишњак града Београда*, VI, 1959, 519-524.
51. С. Јоксимовић, „Народноослободилачки рат и револуција у Југославији 1941-1945“, *Војно-историјски гласник*, 3, 1989, 31-46.
52. Б. Карапанџић, *Грађански рат у Србији 1941-1945*, Београд 1993.
53. П. Качавенда, „Састанак Политбироа ЦК КПЈ 31. августа 1941. године у Београду“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 141-150.
54. Ј. Кесар, П. Симић, „Фелтон: Како је ЦК КПЈ на другом и трећем пленуму 1949. решавао питање откупа, снабдевања становништва и колективизације села“, *Вечерње новости*, 16 – 23. 12. 1985.
55. N. Kisić Kolanović, *Andrija Hebrang: iluzije i otrežnjenja*, Zagreb 1996.
56. Р. Кљајић, „Фелтон: Обавештајац Јанко Јанковић“, *Политика експрес*, 29. 10. - 17. 11. 1980.
57. D. Kostić, *Španija u nama*, Zagreb 1949.
58. В. Ђ. Костја, „Мартовски и априлски дани 1941. у Београду“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 423-438.
59. М. Кресо, „Општи услови живота и рада у окупираном Београду“, *Војноисторијски гласник*, 3, 1972, 67-97.
60. М. Кресо, *Немачка окупациона управа у Београду: 1941-1944*, Beograd 1979.
61. Т. Куљић, „Титова национална политика“, *Историја 20. века*, 2, 1997, 141-174.
62. В. Лековић, „Београд. Успомена на једно лето“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 85-106.

63. А. Лешник, „Крв и живот за слободу“ – Југословенски интербригадисти у Шпанији (1936-1939), *Војно-историјски гласник*, 1-2, 2007, 21-49.
64. М. Марић, *Деца комунизма*, Београд 1987.
65. Ј. Марјановић, *О šestom kongresu KPJ*, Београд 1952.
66. Ј. Марјановић, П. Морача, *Наш ослободилачки рат и народна револуција*, Београд 1958.
67. Ј. Марјановић, *Ustanak i narodnooslobodilački pokret u Srbiji 1941*, Београд 1963.
68. Ј. Марјановић, *Drugi svetski rat 1939-1945*, I-II, Београд 1969.
69. Ј. Марјановић, В. Глишић, М. Бorkовић, *NOR i revolucija u Srbiji: 1941-1945. Naučni skup posvećen 30-godišnjici ustanka, održan na Zlatiboru, 25-26. septembra 1971*, Београд 1972.
70. М. Марковић, *Борба Србије 1941-1945*, Београд 1952.
71. М. Марковић, „Београд у народноослободилачком рату“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 13-22.
72. М. Маровић, „Владимир Дедијер - Нови прилози за биографију Јосипа Броза Тита, II, 1892-1945“, *Политика*, 16. 10 - 26. 11. 1981.
73. М. Матић, *Štampa u Srbiji u Drugom svetskom ratu 1941-1944*, doktorska disertacija, Београд 1990.
74. Г. Милорадовић, „’Хегемонисти’ и ’револуционари’. Однос КПЈ/СКЈ према културној елити у Југославији током 40-тих и 50-тих година 20. века“, *Историја 20. века*, 2, 2008, 372-390.
75. С. Милошевић, „Саветовање ПК КПЈ за Србију 29. марта 1941. године“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 67-72.
76. М. Митровић, „Три ’ибеовца’ у Хрватској 1950. године“, *Токови историје*, 1-4, 1998, 179-191.
77. С. Морић Петровић, „Неки илегални станови у Београду за време окупације 1941-1944. године“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 177-184.
78. *Narodni heroji Srbije*, Glavni odbor Saveza boraca narodnooslobodilačkog rat Srbije, Београд 1951.
79. А. Nenadović, К. Popović, *Razgovori sa Kočom*, Zagreb 1989.

80. К. Николић, *Илегалност као облик деловања комунистичке партије Југославије (1921-1929)*, Београд 1993.
81. К. Николић, *Бољшевизација Комунистичке партије Југославије 1919-1929*, Београд 1994.
82. К. Николић, „Национална политика комунистичке партије Југославије, доктрина и пракса 1919-1945“, *Историја 20. века*, 2, 1998, 65-86.
83. К. Николић, Б. Димитријевић, „Формирање ОЗНЕ у Србији и Београду и ликвидације народних непријатеља 1944“, *Историја 20 века*, 2, 2010, 9-28.
84. К. Николић, *Комунисти у Краљевини Југославији: од социјал-демократије до комунизма (1919-1941)*, Горњи Милановац 2000.
85. К. Николић, Б. Станковић, *Срби у Другом светском рату: ратна хроника 1941-1945*, Шабац 2006.
86. К. Николић, *Савезници и покрети отпора у Југославији у Другом светском рату (1941-1945)*, Београд 2009.
87. К. Николић, „Мит о комунистичком југословенству“, *Историја 20. века*, 1, 2011, 9-26.
88. К. Николић, *Србија у Титовој Југославији (1941-1980)*, Београд 2011.
89. *Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941-1945*, I-II, Beograd 1957-1958.
90. М. Pavlović, *Srpsko selo 1945-1952 : otkup*, Beograd 1997.
91. Д. Пајевић, *Војна психологија*, Београд 2001.
92. В. Petranović, *AVNOJ - revolucionarna smena vlasti: 1942-1945*, Beograd 1976.
93. В. Petranović, *Istorija Jugoslavije 1918-1978*, Beograd 1981.
94. В. Petranović, *Revolucija i kontrarevolucija u Jugoslaviji 1941-1945*, I-II, Beograd 1983.
95. В. Petranović, *Istorija Jugoslavije 1918-1988*, I-III, Beograd 1988.
96. В. Petranović, *Balkanska federacija: 1943-1948*, Beograd 1991.
97. В. Petranović, *Srbija u Drugom svetskom ratu 1939-1945*, Beograd 1992.
98. S. Pešić, *Španjolski građanski rat i KPJ*, Rijeka 1990.
99. Ј. Попов, *Драма на војвођанском селу: (1945-1952). Обавезни откуп пољопривредних производа*, Нови Сад 2002.
100. „Прва влада Србије“, *Политика*, 07. 04. 1985.

101. „Председништво АСНОС-а“, *Политика*, 02. 10. 1980.
102. М. Рајачевић, „Акције београдских илегалца у периоду 1941-1942“, *Гласник историјског архива Београда*, III, 1962, 6-28.
103. Ј. Рибникар, „Кућа у Ботићевој улици“, *Годишњак града Београда*, VI, 1959, 447-458.
104. Р. Ристановић, „Ликвидација као један од облика борбе комунистичких илегалца у Београду током 1941. године“, *Војно-историјски гласник*, 2, 2011, 50-70.
105. N. Samardžić, *Istorija Španije*, Beograd 2005.
106. Р. Сандић, „Да ли је заборављен допринос једног лекара и револуционара“, *Политика експрес*, 26. 03. 1988.
107. „Седнице Политбироа ЦК КПЈ“, *Борба*, 20. 05. 1987.
108. Ђ. Слијепчевић, *Југославија уочи и за време Другог светског рата*, Минхен 1978.
109. В. Смилевски, „О условима илегалног рада КПЈ у Београду 1941-1942“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 151-160.
110. *Србија у рату и револуцији 1941-1945*, Београд 1976.
111. М. Stanišić, *KPJ u izgradnji oružanih snaga revolucije 1941-1945*, Beograd 1973.
112. М. Stanišić, *Strategijske vertikale narodnooslobodilačkog rata Jugoslavije 1941/1945*, Beograd 1999.
113. Ђ. Станковић, Љ. Димић, *Историографија под надзором, прилози историји историографије*, Београд 1996.
114. V. Strugar, *Jugoslavija 1941-1945*, Beograd 1969.
115. С. В. Темпо, „Сећања на историјску седницу Политбироа ЦК КПЈ 4. јула 1941“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 73- 84.
116. Љ. Тешић, „Фелтон: Београд у рату без фронта“, *Политика експрес*, 27. 06 - 24. 07. 1980.
117. Ј. Б. Тито, „Окупација Југославије и први планови за устанак“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 5-12.
118. С. Ћирковић, *Ко је ко у Недићевој Србији 1941-1944*, Београд 2009.

119. L. Udovički, *O Španiji i španskim borcima (članci, intervjui, pisma, govori, izveštaji)*, Beograd 1991.
120. A. Hamilton, *Fašizam i intelektualci 1919-1945*, Beograd 1978.
121. V. Čengić, *Enigma Kopinič*, Beograd 1983.
122. J. Чуле, „Илегално складиште оружја у окупираном Београду“, *Годишњак града Београда*, VIII, 1961, 185-188.
117. F. Čulinović, *Dvadeset sedmi mart*, Zagreb 1965.
118. F. Čulinović, *Okupatorska podjela Jugoslavije*, Beograd 1971.

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ**

**РЕФЕРАТ О КВАЛИФИКОВАНОСТИ КАНДИДАТА И ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНЕ
ТЕМЕ ЗА ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ**

Одлуком Одељења за историју изабрани у комисију за оцену образложења предлога теме докторске дисертације *БЛАГОЈЕ НЕШКОВИЋ (1907–1984). ПОЛИТИЧКА БИОГРАФИЈА*, коју предлаже колегиница **Ена Мирковић**, слободни смо да поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Ена Мирковић је рођена у Пожаревцу 1986, где је и завршила гимназију (2005). Историју је студирала на Филозофском факултету у Београду, на коме је дипломирала 2010. године са просечном оценом 9,06. Током основних студија као млађи сарадник била је ангажована у Истраживачкој станици Петница, где је учествовала у организацији семинара и радионица. Као апсолвент радила је у Гимназији у Пожаревцу, а од 2011. године хонорарно ради за Државну комисију за тајне гробнице убијених после 12. септембра 1944. године. У школској 2010/2011. години била је демонстратор у настави на Катедри за Историју Југославије. Од 2012. године ангажована је на пројекту „Утврђивање цивилних жртава у Војводини током и после Другог светског рата 1941–1948“ Међуакадемске комисије САНУ и МАН за утврђивање цивилних жртава у Војводини током и после Другог светског рата.

Први истраживачки рад колегинице Ене Мирковић био је њен дипломски рад *Часопис Наша стварност (1936–1939)*, којим је и отпочело њено стручно занимање за политичку улогу интелектуалаца левичарског опредељења. Истовремено, стекла је и прво искуство учествовања на научним конференцијама, с обзиром да је у мају 2010. године била учесник научног скупа одржаног у Русији поводом обележавања 65. годишњице

победе над фашизмом. Саопштење с којим је учествовала посвећено је губицима Црвене армије и партизаних јединица у време ослобођења Београда 1944. године, а објављено је у зборнику радова са овог великог скупа. У наредне две године објавила је још три чланка и неколико приказа. Публиковани чланци тематски су доста разноврсни, будући да представљају истраживачки резултат о историји породица заслужних за привредни развој Србије, просветној политици и положају влашких заједница. Бавећи се овим темама, Ена Мирковић је постепено стицала драгоцено искуство, учећи се научној методологији, неопходној приликом израде докторске дисертације. Вреднујући њене прве радове, можемо да у том погледу уочимо приметан напредак и стицање стручне зрелости.

Политичка биографија др Благоја Нешковића (1907–1984), коју је колегиница Мирковић изабрала за тему своје докторске дисертације, готово је потпуно нова у савременој српској историографији. Упркос великом значају који је у историји Србије и Југославије имао овај истакнути српски комуниста, о њему је веома мало писано. О његовом личном и политичком путу постоји само једна књига, чији је аутор Венцеслав Глишић, а која је пре свега написана на основу ауторових разговора са самим Благојем Нешковићем и његовим саборцима. Управо стога, због одсуства научних радова, заснованих на историјским, нарочито архивским изворима, Ена Мирковић је започела систематско претраживање свих доступних фондова и збирки, похрањених у више архивских и библиотечких установа. Најзначајнији међу њима свакако је Легат Благоја Нешковића и Бране Перовић Нешковић, који се чува у Историјском архиву Београда, а одмах потом Легат Константина Коче Поповића и Лепе Перовић и Збирка мемоарске грађе у истом архиву. Поред ових збирки, велику важност у истраживању имају фондови Централног комитета Савеза комуниста Србије, Председништво владе Народне републике Србије, Комисија државне контроле НРС, Збирка НОР-а, Председништво владе ФНРЈ, Југословенски добровољци у Шпанском грађанском рату и други. Посебно наглашавамо важност тзв. Тајног досијеа Благоја Нешковића, који се налази у поседу породице, а која га је с пуним поверењем уступила колегиници Мирковић на коришћење.

Поред архивских извора, Ена Мирковић ће при изради докторске дисертације користити говоре и реферате Благоја Нешковића, неколико десетина књига објављених докумената КПЈ (СКЈ), различитих сведочења и других мемоарских извора, изворне текстове савременика, штампу, периодiku и релевантну литературу о општим политичким и друштвеним приликама, идејама и њиховим носиоцима. Стичући увид у ову врсту

литературе коју анализира, примећујемо да се у њој налазе дела неопходна за разумевање најширег историјског контекста у коме је деловао Благоје Нешковић, као и сви радови у којима је његово име макар поменуто.

2. Предмет и циљ дисертације:

Проучавајући политичку биографију Благоја Нешковића, колегиница Ена Мирковић започиње једно доста ретко истраживање у српској историографији. Протеклих неколико деценија, током којих је написано огромно мноштво историографских радова о историји радничког покрета, Комунистичке партије Југославије и Јосипа Броза Тита, у великој је мери занемарена политичка делатност других значјанијих чланова КПЈ, који су морали остати у сенци партијског вође. Још увек се веома мало зна и о улози најистакнутијих партијских руководиљаца из Србије, чија опредељења и ангажовање имају велику важност у настојањима да се разуме историја Србије и српског народа у социјалистичкој Југославији. Досадашња сазнања упућују нас на закључак по коме су управо комунисти из Србије трпели највећи притисак партије којој су припадали, а која је у својој идеологији и политичкој пракси најтежу хипотеку наметнула српском народу из Србије, оптужујући га за хегемонистичке тежње и експлоатацију свих других народа и покрајина у Југославији. Србијански комунисти су из тих разлога били на сталној провери, присиљени да оштрије од других критикују сопствену нацију и да управо на овим питањима доказују свој интернационализам. Истовремено, на таквој су се опредељености правиле успешне политичке каријере. С друге стране, историјској науци веома је интригантна позиција интелектуалаца у КПЈ, с обзиром да су и они били под неком врстом сталне сумње.

Проучавањем политичке биографије Благоја Нешковића стичу се отуда велике и важне сазнајне користи: из научног и колективног историјског заборавља „извлачи“ се једна посебна личност, богатог животног пута и специфичне судбине отпадника од Партије, која се – кажњена због одбране права на лични став – у свом отпадништву вратила науци и дала јој знатан допринос. Истовремено, отвара се могућност да више сазнамо о историји српских (србијанских) комуниста, њиховим проблемима и дилемама, а преко овог питања и о приметном антисрпском ставу револуционарних власти у оквиру кога је Србији наметнут специфичан положај.

Због ових неколико врло важних разлога верујемо да ћемо успешним завршетком докторске дисертације колегинице Ене Мирковић добити драгоцену сазнања, те да ће

њено истраживање дати подстицај за проучавање политичке делатности и других значајанијих политичких личности из Србије, попут Александра Ранковића, Милоша Минића, Слободана Пенезића Крцуна, Петра Стамболића... Ово је тим потребније ако имамо у виду да је истраживање унутрашњег политичког живота у Србији и Југославији после 1945. године недопустиво мало истраживан проблем.

3. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације:

Према досадашњим стеченим сазнањима, Ена Мирковић се у структури дисертације определила за хронолошко-тематски принцип излагања истраживачких резултата са више складно повезаних делова: предговор, увод, четири поглавља и закључак, уз нужни резиме, списак коришћених извора и литературе и садржај.

Први део рада чинио би *Предговор*, у коме би образложила методолошки приступ теми, укратко се критички одредила према коришћеним изворима и литератури и дала преглед структуре рада.

У *Уводу* треба да изнесе сажет осврт на историју породице Нешковић, како би се могла боље разумети средина из које је личност коју проучава потицала, а потом да представи најзначајније детаље из младости и школовања Благоја Нешковића. У уводном делу је предвиђен и кратак преглед развоја комунистичког покрета у Југославији, уз отварање питање специфичности развоја комунистичког покрета у Србији.

Централни део рада представљају четири поглавља у којима би била приказана политичка биографија др Благоја Нешковића. Прво поглавље, *У револуционарном покрету (1933–1941)*, обухватало би период од завршетка факултета до јануара 1941, када је др Благоје Нешковић због опасности од хапшења прешао у „илегалност“. У овом се периоду упознао са марксизмом и активно придружио комунистичком покрету. Такође, то су године у којима је као добровољац учествовао у Шпанском грађанском рату, после чијег се завршетка вратио у Југославију, обнављајући политичку активност као члан КПЈ. Друго поглавље, *Искушења у Другом светском рату (1941–1944/1945)*, треба да садржи преглед и анализу деловања Благоја Нешковића у комунистичкој илегалности за време Другог светског рата. У овом периоду изабран је за секретара Покрајинског комитета за Србију и на том месту обављао најодговорније задатке у тешким условима рата. Треће поглавље, *Револуционар у апарату нове власти (1945–1952)*, обухватало би послератну политичку делатност Благоја Нешковића, као и важно питање његове смене, искључење из КПЈ и

политичког живота. У последњем, четвртом поглављу, *Изван политичког живота (1952–1984)*, била би укратко приказана научна каријера Благоја Нешковића, уз изношење појединости и околности неуспелог покушаја његове рехабилитације.

У *Закључку* би били сумирани резултати обављеног истраживања и указано на могуће правце будућих истраживања. Рад ће још сачињавати кратак *Резиме* на енглеском језику, попис извора и литературе коришћених при изради рада и *Садржај*.

4. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању:

Обавивши већи део архивског и другог истраживања, као и анализу постојеће литературе, колегиница Мирковић је поставила више хипотеза. Детаљнија анализа извора показате њихову одрживост, односно оправданост, због чега поједине могу бити потврђене, а друге одбачене.

- Приступање Благоја Нешковића Комунистичкој партији Југославије за време студија на Медицинском факултету у Београду још једном потврђује велики утицај КПЈ на политичка опредељивања студената.
- Искуство из Шпанског грађанског рата било је и у случају Благоја Нешковића драгоцено за стасавање професионалног револуционара.
- За време Другог светског рата Благоје Нешковић је први пут дошао у сукоб са Јосипом Брозом Титом и први пут стављен под сумњу због своје националне делатности
- Сведок је и учесник оснивања Комунистичке партије Србије, која је, због још увек недовољно проучених разлога основана последња, иако је комунистичка делатност у Србији била развијена, а српски народ најмногобројнији.
- Сукоб са Информбироом искоришћен је као повод за смену Благоја Нешковића са власти.
- Благоје Нешковић је смењен због својих националних ставова, ради слабљења српских кадрова у Комунистичкој партији Југославије.
- Процес против Благоја Нешковића је био политички и том приликом није била испоштована редовна процедура.

- Оптерећен бројним предубеђењима према комунистима из Србије, који су се у било ком периоду оглушили о партијску дисциплину и политику, Савез комуниста Југославије није желео да рехабилитује Благоја Нешковића 1983. године.

5. Методе које ће се у истраживању применити:

Попут других докторских дисертација из историјске науке, и ова ће бити грађена уобичајеним историографским методолошким поступком, заснованим на прикупљању и пажљивој анализи што разноврснијих, богатијих и бројнијих извора различитог порекла, као и постојеће релевантне литературе. Једна од главних карактеристика оваквог методолошког приступа је и настојање да се изврши критички преглед све доступне грађе, који омогућава поузданију анализу, богатство садржаја, уочавање свих његових сегмената, могућност доношења квалитетнијих тумачења и проверљивост целокупног текста докторске дисертације. И у овом случају, будући да је то један од императива савремене историографије, учиниће се покушај, да историографска литература буде обogaћена теоријско-методолошким радовима, што би дисертацији дало додатни квалитет.

6. Очекивани резултати и научни допринос:

Завршни резултат рада на докторској дисертацији о политичкој биографији др Благоја Нешковића требало би најпре да пружи приказ и сазнања о политичком путу и делатности једног од најзначајнијих српских (србијанских) комуниста. У ширем контексту и из угла његовог политичког ангажмана били би анализирани бројни други историјски и историографски проблеми: позиција интелектуалца у КПЈ, могући отпори наметном мишљењу, непристајање на круту партијску дисциплину, неопходно усвајање става КПЈ о „хегемонистичком“ српском народу, нужност непрестаног доказивања „правоверности“, специфичан положај Србије у југословенској социјалистичкој федерацији, однос према сељаштву, став према сукобу југословенских комуниста са Информбироом... У тим ширим оквирима политичка биографија Благоја Нешковића била би окосница око које би били изложени и много шири историјски проблеми. У суштини, више бисмо знали о односу КПЈ према Србији и историји Србије у социјалистичкој Југославији.

7. Закључак:

Анализирајући поднети предлог образложења теме докторске дисертације, изабрана Комисија закључује да је колегиница Ена Мирковић квалификован кандидат, који као истраживач има потребну зрелост да у потпуности реализује предложену тему, нову у досадашњој историјској науци, а потребну ради проширивања њених сазнања. Комисија такође закључује да детаљна структура рада показује како ће ово истраживање, уобличено у докторској дисертацији, бити од великих сазнајних и подстицајних добити за историјску науку и њена савремена интересовања и потребе.

Имајући све наведено у виду, слободни смо да Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду саопшtimo да је колегиница **Ена Мирковић** успешно одбранила предлог теме докторске дисертације *БЛАГОЈЕ НЕШКОВИЋ (1907–1984)* и **предложимо да јој рад на њој буде одобрен.**

Београд, 18. март 2013.

Комисија:

Др Љубодраг Димић, редовни професор
Филозофски факултет, Београд

Др Александар Животић, доцент
Филозофски факултет, Београд

Др Коста Николић, научни саветник
Институт за савремену историју, Београд

Др Мира Радојевић, доцент
Филозофски факултет, Београд
(ментор)

